

Uredništvo naše revije se je odločilo, da odpre rubriko "Naš pogovor". V njej naj bi ob pogovoru z različnimi ljudmi osvetlili gospodarsko, družbeno ali kulturno problematiko naše komune. Tokrat smo se odločili za predsednika občinske skupščine tov. JANEZA DOLENCA. Našemu vabilu se je ljubeznivo odzval, ob tej priliki se mu najtopleje zahvaljujemo.

Vprašanje:

Po gospodarski reformi se je večji del delovnih organizacij v naši občini znašel pred vrsto težav. Katere so po vašem mnenju glavne težave in kako jih podjetja odpravljajo?

Odgovor:

Vprašanje je zelo obsežno. Povedati moram, da smo v občinski skupščini in tudi na raznih svetih že pred reformo opozarjali delovne organizacije na določene napake, vendar je bil odraz slab in smo bili večkrat grajani, da se skrivamo za fraze. Kadar govorimo o idrijski industriji nasploh, zadevamo na dva ključne problema:

- a) industrija je mlada in brez tradicije,
- b) veliko pomanjkanje strokovnega kadra.

Da bi si lažje predstavljali kakšnega značaja so slabosti v delovnih organizacijah: b. vam naštel najznačilnejše slabosti v ETI, Kolektorju in Leani, s tem pa nikakor nečem reči, da ostale delovne organizacije nimajo podobnih ali celo enakih težav.

Ene od ključnih vprašanj Leane industrije je neresniško no tržišče. Da je temu tako, je krivo po mojem mnenju preveliko zaupanje v leano združenje in premajhna povezavitev z ostalimi tovarnami leane industrije. Za uspeh na zunanjem tržišču ni dovolj samo kvaliteta izdelkov, marveč tudi poznavanje zahtev in želja tujega kupca.

ETA je v zelo kratkem času dosegla največji razmah. Najla po velikem kolektivu je pustila vzeti v kadrin, organizaciji in predvsem tehnologiji dela brez kakršnih koli

Kritiki so sprejemali ljudi v službo in izkazalo se je, da večina teh delavcev ni kos in industrijskemu utripu proizvodnje. Eta ima v svojem bruto produktu le 30 % svojega dela kar je zdaleč premalo; takšno stanje je nevzdržno. Kolektiv je začel že lani s splošno racionalizacijo. Temu je sledil odpust precejšnjega števila delavcev, kar je pa po mojem mnenju v tem trenutku popolnoma ekonomsko utemeljeno. Prepričan sem, da bo večina teh ljudi ponovno sprejetih, vendar bodo morali prestati test, ki naj pokaže, če so kos hitremu tempu industrijske proizvodnje.

Kolektor se je preveč vezal samo na "vesoljno" Iskro in to je tudi njegova glavna napaka. Iskra je bila v lanskem letu v krizi, ki jo je seveda občutil tudi Kolektor in sicer tako, da ni mogel izpolniti svojega letnega plana. Poudariti pa je treba, da je prišel Kolektor s svojo tehnologijo najdlje, da se mu zaenkrat ni treba bati konkurence doma.

Še en zelo važen problem dela Kolektorju velike težave. Nemreč skoraj vsa podjetja motorjev krijejo potrebe kolektorjev v lastni proizvodnji sama. Zunaj naše države pa je zanimiv trg v Nemčiji in Angliji. V obe omenjeni državi so tudi zaradi dobrih atestov poslali kolektorje in sedaj čakajo na odgovore.

Vprašanje:

V kolikšni meri lahko občani sodelujejo pri oblikovanju občinske politike?

Odgovor:

Brez dvoma je bil vpliv občanov najbolj uspešen na zborih volivcev in javnih tribun, vendar naj naštejemo nekaj težav, ki se pri tem pojavljajo. Na sestavljanje občinskega proračuna lahko občani bore malo vplivajo, ker imamo le zelo nizek odstotek gibljivih sredstev. Ta sredstva pa so že za nekaj let naprej vezana izključno na gradnjo športnega centra in kulturnega doma. Ostale dajatve so predpisane z zakoni. Po pravici povedano lahko občan vpliva le na sredstva, ki so namenjena za komunalno dejavnost.

Vprašanje:

V začetku ste omenili, da je najbolj uspešen vpliv občanov preko zborov volivcev in javnih tribun. Znano pa je, da so zbori vo-

livcev in javne tribune slabo obiskani. V kolikšni meri služnje takega zbora volivcev občinski skupščini pri sprejemanju sklepov?

Odgovor:

Težko bi vzel mnenje tako obiskanega zbora volivcev za mnenje Idrijčanov. Od 600 volivcev jih komaj na drugi sklic pride toliko (25), da je zadoščeno formalni sklepčnosti. Žalostno je na primer, da od 30-stanovanjskega bloka pride le po en član na zbor volivcev. Taki zbori volivcev zagotovo niso izraz volje občanov.

Vprašanje:

Kaj menite, zakaj so zbori volivcev tako slabo obiskani?

Odgovor:

Menim, da so zbori volivcev v taki obliki preživeli predvsem zaradi "kampanjščine" in slabe pripravljenosti ljudi, ki zboro vodijo. Ti so navadno prišli na zbor že s napisanim referatom o tem, o čemer bi morali pravzaprav na zboru šele debatirati. Precej zaupanja do zborov volivcev so občani zgubili tudi zato, ker njihovih predlogov niso upoštevali. Skratka, bilo je danih mnogo obljub, naredilo pa se je marsikaj popolnoma drugače.

Največkrat so bili zbori volivcev sklicani samo zaradi zadostitve formalnim potrebam, niso pa bili izraz resničnih potreb. Zdi se mi tudi, da pri ljudeh ni zanimanja za upravljanje. Seveda veliko vpliva tudi standard na to.

Odalej je nujno, da sklicujemo zборе volivcev in javne tribune ločeno za posamezna vprašanja. Kadar je na primer aktualno vprašanje socialnega zavarovanja, kakor sedaj, se pomenimo o tem, kadar je posebno aktualno kako drugo vprašanje, se pomenimo pa o njem. Za uspešno delo bi morali združiti rajone; sedaj jih je v Idriji osem.

Vprašanje:

Začnje čase občani ostro kritizirajo komunalno dejavnost. Da naštejemo brez reda samo nekatere težave: nemalo hude krvi je bilo na račun komunalnih uslug, gradenj nekaterih cest v novih naseljih, slabe kakovosti in nestrokovnosti, kakor tudi počasnosti pri izvaja-

nje tudi dal. Prav posebno poglavitno je seveda naš vodovod. Ljudje tudi menijo, da ima komunala prevelik administrativni aparat. Kaj menite?

Odgovor:

Vse, kar ste ugotovili, je res in tudi občinski forumi so bili opozarjeni na to. Komunalna dejavnost je javna služba in občani so tu najbolj občutljivi, zato ne bi smelo prihajati do tega.

Kaj je z našim vodovodom? Vem, da je od projekta pa do izgradnje dolga pot, vendar ob gradnji vsakega novega odseka pravijo, da bo vode dovolj, te pa ni. Za nas je vodovod začaran krog. Nikdar ga ni konec! Izgradnja vodovoda je akumulirala že v preteklih letih precejšnja sredstva. Iz tega sta zrastle dve podjetji in sicer Simplex in sedanje Komunalno podjetje. Za to je šlo precej denarja. Pri gradnji vodovoda je prišlo do strokovnih napak in drugih težav. Prav veliko število napak kakor na primer na področju Grape, ne kaže na veliko strokovno znanje ljudi, ki so to delali. To so še dela, ki bi jih morali opravljati strokovni ljudje in ne kdorkoli.

Prej kratkim je dobila komunala vsaj enega tehnika, ki odgovarja za te stvari. Prej še tega ni bilo. Tudi občina bo dobila v kratkem inženirja za nizke gradnje, ki bo lahko pravočasno posegal.

Več del, ki jih je prej opravljal komunala, je sedaj prešlo na krajevno skupnost in upam, da se ne bo iz tega rodilo novo podjetje.

Vprašanje:

Kolikor nam je znano, Idrija nima izdelanega perspektivnega plana. Zakaj ga sedaj nima in kdaj ga bo imela?

Odgovor:

Res je, da takega plana zaenkrat še ni. Vzrok temu je, da smo 1963 leta pripravljali državni sedemletni plan, vendar smo ga odložili zaradi reforme.

Podrobnejših studij za posamezne panoge nimamo. Občina naj bi ustvarila sredstva v višini 21 milijard. Ker se pa danes nikakor ne da pravilno ukrepati za daljše obdobje, pripravljamo srednjeročni plan do leta 1970. Vendar se naša mnenja razhajajo v tem, kaj je plan in kaj naj plan pomeni!

Nikakor ne sme biti seštevnik predlogov gospodarskih organizacij, pač pa je nujno da je plan študija, ki nam dokaže, kaj in do kakšne mere se lahko komuna razvije. Ko sestavljajo plan, se kalkulanti gospodarskih organizacij preveč držijo sedanjega obsega in možnosti proizvodnje. To nikakor ni prav, kajti gotovo je, da se bosta obseg in proizvodnja sčasoma spreminjala.

Vprašanje:

V čem je bistvo srednjeročnega plana?

Odgovor:

Na vsak način nam novi plan ne bo dal novih velikih investicij, kar bi bilo negospodarsko. Predvsem je treba ugotoviti obetojeđa podjetja z boljšo tehnologijo dela in organizacijo ter jim omogočiti ustreznejšo kadrovske zasledbo. S tem bomo postavili osnovo za povečanje narodnega dohodka.

Vprašanje:

Je morda občinska skupščina že kaj razpravljala o razvoju terciarnih dejavnosti predvsem obrti, ki je v Idriji praktično skoraj ni?

Odgovor:

Skupščina je že večkrat govorila o rešitvi tega problema, ki je pri nas zelo pereč. Zdaj so vsa prizadevanja brez uspeha.

Pred časom je bil ustanovljen svet za obrt. Ker smo mislili, da smo problem rešili, smo svet odpravili. Vsa obrtniška dejavnost je bila nemreč prenesena na komunalo, ta pa je obrtniška sredstva prodala in denar spravila v svoje sklade. Ostalo je le nekaj privatnikov, ki pa ne zadoščajo potrebam.

Z reševanjem obrti nimamo ereče. Vsi so prepričani, da je vodenje različnih obrtnih delavnic enostavno. V nekaterih pogledih je to še težje kot podjetje (cela vrsta dejavnosti, kadrovanje itd.). Vso našo obrt je bremenilo veliko številu režijskih ur, tako da ljudje niso imeli stimuliranja za večji učinek.

Rešitev je predvsem v pravi vrednosti izdelkov in smotrnem sistemu nagrajevanja in pa seveda v dotoku novih kadrov.

Vprašanje:

Dovolite, da vas spomnim na naslednje Vidmarjeve besede: "Idea socializma je kratko malo neizvedljiva brez kulture, o kateri govorim, in brez tistih vzgonov, ki žive v nji in ki jih samo ona more vnašati v življenje. Primitiven, grob ali celo surov socializem, to vemo vsi, ni socializem. V najboljšem primeru je samo nekakšno stremljenje k njemu. Zato je nemogoče hoteti uresničevati socializem brez žive skrbi za kulturo. Toda ali mi ne ravnamo tako, če spričo našega prečesto zelo širokosrčnega gospodarjenja z gnotnimi sredstvi nikakor ne moremo priti do odločitve, da bi odmerjali potrebna sredstva za kulturo?" Ob tej bridki resnici se nam vtiljuje vprašanje, kako je s financiranjem kulture v Idriji in kaj se obeta v bližnji prihodnosti?

Odgovor:

V proračunu je zajeto samo financiranje muzeja in knjižnice. Vsa ostala kulturna dejavnost je bila izločena iz proračuna. Pred nekaj leti so se podjetja odločila, da se 10 % iz sklada za negospodarske investicije izloči za financiranje kulture in športa. Ta denar se je v največji meri porabil za organiziranje gledaliških predstav in nastopov pevskih zborov.

Vprašujete kakšne so perspektive? Ker so občani odločili, da se da prioriteto športnemu centru, smo tako porabili za dobo petih let vsa razpoložljiva sredstva. Kakor hitro pa bo športni center gotov, verjetno pa še po treh letih, bomo začeli z gradnjo kulturnega doma. Lokacija za kulturni dom je že določena in sicer na prostoru današnjega parka na glavnem trgu. Za ta čas, ko čakamo na dograditev, pa popravljamo Rudniško dvorano (ogrevanje in izolacijo) v kateri naj bi se še nadalje vršile kulturne prireditve.

Vprašanje:

Lansko leto so se sredstva namenjena za različne dejavnosti in organizacije delila šele konec oktobra. Zdi se nam, da je tako pozno delitev marsikateri organizaciji onemogočilo kakršno delo?

Odgovor:

Lansko leto je bilo v tem pogledu res nemogoče. Je pa vrsta težav. Dotok sredstev je nestalen. Najbolje bi seveda bilo, če bi podjetja vložila denar v februarju in marcu. Razen nekaterih izjem so kolektivi odlagali svojo obveznost in nekateri še do danes niso nakazali sredstev. Prav ta denar, ki ga podjetja dolgujejo iz lanskega leta, naj bi bil start v letošnje leto.

Ljudje, ki se ukvarjajo z različnimi dejavnostmi, so lani marsikdaj zalagali iz svojega žepa, da pač delo ni popolnoma zamrlo. Resnici na ljubo pa je treba povedati, da pa v ta sklad prilagajajo svojo skledico tudi tisti, ki jih drugače ni videti in slišati.

Vsekakor bomo morali napraviti tudi tu red!

Vprašanje:

Iz predloga predračuna za leto 1966 je razvidno, da bi naše šolstvo rabilo za kolikortoliko uspešno delo skoraj toliko sredstev kot je celoten občinski proračun. Kako si zamišljate rešitev financiranja šolstva? Ali naj sloni izključno na občini ali pa naj se prenese na republiko ali zvezo?

Odgovor:

Kakor veste, se pripravlja zvezni zakon o financiranju šolstva. Po mojem mnenju bi moral zakon vzeti občinam glavno skrb za izobraževanje. Znano je, da se stroški na učenca po posameznih komunah močno razlikujejo. V naši občini je številka precej visoka in to predvsem zaradi izredno težavnega terena, tako da je treba dobršen del učencev voziti v osrednje popolne osemletke. Dejstvo je, da so v naši komuni

šole in gimnazije, strokovne šole in glasbene šole, ki jih le država ne nezačestno financiramo, glede na nizko zaposlenost in nizek globalni dohodek. Če zakon ne bo zadovoljivo rešil vprašanja financiranja takih šol, se bojim, da se bomo morali kateri od njih odpovedati.

Republiški sklad bi moral biti izravnalni dinar, ki naj bi odpravil velikanske materialne razlike šol. Bojim se, da objektivnih meril še dolgo ne bo. Dotacije, ki jih bodo dobile občine, bodo najbrž bazirale na nekih preživelih indeksi, ki ne ustrezajo več, tako da bodo pasivne občine še vedno v slabšem položaju.

Vprašanje:

Ne glede na to, da je procentualno v idrijski občini precej štípendistov menimo, da še zdaleč niso krite potrebe. Ali obstoja zadovoljiva kadrovska politika po gospodarskih panogah?

Odgovor:

Točnih analiz o potrebah po kadrih v občini in po posameznih gospodarskih vejah ni. Toda potrebe po kadrih so bile, so in bodo v prihodnosti še večje. V lanskem letu je bilo pravzaprav razpisanih precej štípendij, vendar so jih potem ukinili, iščoč rezerve na nepravem mestu. S tem so se kolektivi odpovedali eni generaciji strokovnjakov. Obseg štípendiranja bo moral v bodočnosti plan temeljito obdelati.

Vprašanje:

Kakšen je in kakšen naj bi bil po vašem mnenju delež družbenih in političnih organizacij pri dogajanju v občini?

Odgovor:

Funkcijo naših družbenih in političnih organizacij je ta, da aktivirajo in angažirajo svoje člane ter dajejo impulze vsem organom v našem samoupravnem sistemu - tam kjer člani delajo (samoupravni organi, SZDL, Krajevne skupnosti, skupščina itd.). Površnost in mlačnost, ki se največkrat kaže pri članih političnih organizacij, ne more in ne daje zadovoljivih rezultatov.

SZDL je marsikaj naredila. Premalo pa je čutiti iniciativo SZDL in sindikatov pri urejanju sistema nagrajevanja.

se čaka na direktive in injekcije od zgoraj. Premalo je namreč samo stremljenje za kolikšnim potrebna je odločna akcija.

Zaskrbljujoče je to, da mladina v podjetjih ne čuti potrebe po političnem življenju. Ne predstavlja gonilne sile v političnem in gospodarskem dogajanju v podjetjih.

Vprašanje.

Omenili ste razne družbene in politične organizacije, ničesar pa še niste povedali o delu ZK. V Idriji je še 300 komunistov, ki delujejo v najrazličnejših organizacijah. Ali se vam zdi, da zadovoljivo opravljajo svojo dolžnost?

Odgovor:

Imam nekaj prakse, ker sem bil pred časom sam sekretar občinskega komiteja ZK. Menim, da revolucionarnosti in ekspanzije članov ZK ni, premalo se jih čuti v podjetjih. Ne vem, ali so organizacijsko zgrešili ali svoje vloge niso dojeli ali pa nas je čas prehitel in nas je naša vloga v sistemu samoupravljanja spravila s tira in demoralizirala.

Kar sem omenil za sindikate, velja še toliko bolj za ZK - premalo je samoiniciativnosti, preveč se čaka direktiv in injekcij od zgoraj.

Že prej sem govoril o zborih volivcev. Na zbore pride le 5 do 6 komunistov in še ti ne kažejo nobenega pravega zanimanja. Takoj ko komunist prestopi prag podjetja, ga ne zanima ničesar več. Moral pa bi se zavedati, da je po službi še vedno občan in kot komunist ima tudi leven svojega delovnega časa obveznosti do družbe.

Prepričan sem, da je za tako stanje predvsem kriva prenizka zavest, da pa ne morejo tvornejše posegati v delo samoupravnih organov, pa je krivo premajhno poznavanje ekonomike in sploh družbene problematike.

Če strnem, moram ugotoviti, da živega impulza in željo po napredku ne zaznavamo v kompleksu.

Vprašanje:

Ne glede na vašo funkcijo ste predvsem občan. Kaj menite o apolitizaciji v idrijski komuni? Verjetno pa je to splošen slovenski pojav?

Odgovor:

Najbrž bom rekel prehudo. Tisti, ki so sposobni voditi neko akcijo so mogoče svoje osebne zahteve (standard) dosegli. Tisti pa, ki so še pripravljeni za akcijo, so po znanju prešitki, da bi jo lahko izvedli!

Razgovor ata vodila in pripravila za tisk

Jože Čar in Igor Uršič

ZALIV - NOVA TRŽAŠKA REVIIJA

Literarna in splošna kulturna tvornost je pri Slovencih v raznih časih najjačneje dobivala svoj izraz v revijah. Ustanovitav nove revije, ki jo vodijo predvsem mladi ljudje in ki izhaja v Trstu, je že samo po sebi razveseljivo dejstvo. S posebno pozornostjo smo že dolgo pričakovali, da bo Trst poslal med nas svoj časopis. Po prenehanju izhajanja Razgledov je bilo več uspešnih, a prekratkotrajnih poskusov (Sidero, Tokovi); sicer v Trstu izhaja tudi sedaj nekaj mladinskih in drugih revij, vendar se nam zdi, da je prav Zaliv, v katerem poleg nekoliko starejšega Borisa Pahorja nastopajo po večini mladi ljudje, ki skušajo brez predsodkov reševati važna sodobna vprašanja našega človeka, zelo dober obet za eno najboljših slovenskih revij. Slabotno in žaljivo bi bilo misliti, da je Zaliv zaradi nekaterih svojih posebnih dolžnosti, ki jih ima do svojega okolja (ohranjevanje narodne in kulturne zavesti, pri čemer bi morali pomagati tudi ljudje iz Slovenije), "manjšinska" revija. Brali smo namreč že o "manjšinskem" dnevniku in kdove, če čez čas ne bodo govorili o "manjšinskem" gledališču in tako naprej. (Izraz "manjšinski" namreč nekateri enačijo s samobčudovanjem neznatnih kulturnoumetniških uspehov.)

Zaliv je že s svojo prvo številko obogatil podobo slovenskih revij in razširil problematiko. V prvi številki, ki je bogata s prozo in poezijo, premišljevanji in glosami, ocenami in aktualnimi odzivi na ožja in širša vprašanja, vsebuje pa tudi zanimivo študijo in še polno kratkih sestavkov, srečamo imena: Marko Kravon, Igor Tuta, Cojko Budal, Miroslav Košuta, Pavle Zidar, Boris Pahor, Savina Remec, Danijela Nedoh, Katka Šalamun. Revija je zelo okusno opremljena; poživljajo jo grafike Lojzeta Spacala. Njen izid so podprli plemeniti tržaški ljudje, kar je lahko sodelavcem in podpornikom samo v čast. Reviji, h kateri se bomo najbrž še povrnili, želimo uspeha tudi v prihodnosti.

Tomaž Pavšič